

України "Про військовий обов'язок і військову службу", який здійснює правове регулювання відносин між державою і громадянами України у зв'язку з виконанням ними конституційного обов'язку по захисту Батьківщини.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>.
2. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25 березня 1992 року № 2232 – XII станом на 21 січня 2010 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2232-12>
3. Руссо Ж. -Ж. Эмиль, или О воспитании. 2-е изд / Ж. -Ж. Руссо. – М., Книгоиздательство К. И. Тихомирова, 1911.
4. Аронов А. А. Воспитывать патриотов: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1989.
5. Буров А. И. Искусство и военно-патриотическое воспитание школьников. – М.: Просвещение, 1975.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=80731-10>
7. Офіційний сайт Міністерства оборони України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/>
8. Григоренко Е. И. Защита Отечества и исполнение воинской обязанности гражданами Украины. Конституционно-правовой аспект / Е. И. Григоренко // Проблемы защиты. – Харьков, 2007. – Вып. 89. – С. 34 – 42.

Каретна О. О., НУ "ОЮА"

СПЕЦИФІКА ТА ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОЛОДІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Статья посвящена анализу процессов снижения социальной активности молодежи, ее маргинализации и попыток формирования альтернативной модели социальной системы внутри государства.

The article is devoted to analysis of processes of youth social activity reducing, their marginalization and attempts of forming an alternative model of social system within the state.

З початком фінансово-економічної кризи, що почалася в 2008 році, ще більше актуалізувалися проблемами молоді в Україні,

у вирішенні яких і так не досягла особливих успіхів ані попередня, ані нинішня влада. Тобто констатація факту існування даних проблем, звичайно ж, була, однак від цього проблеми були і нікуди не зникли. Ймовірно, не було особливого бажання займатися їх вирішенням, ну і природно фінансуванням.

На сьогоднішній день в Україні існує безліч молодіжних громадських організацій і рухів, які займаються молодіжною проблематикою. Проте питання, як і раніше, залишається відкритим. Відсутність у держави чіткої і послідовної стратегії реалізації молодіжної політики не дозволяє здійснити багато ідей молодіжних організацій навіть у регіональному масштабі, не кажучи вже про появу більш-менш реалістичної спільної програми. Саме тому, без державної підтримки концепцій молодіжного "третього сектору", а також об'єднання зусиль влади і громадських організацій, істотних і якісних змін у реалізації молодіжної політики в Україні не відбудеться. За оцінками більше ста молодіжних громадських організацій, 2009 рік, оголошений "Роком молоді" в Україні, – був провалений, а екс-міністру Ю. Павленко було спрямовано безліч письмових протестів. Так, запланований на 2009 рік діалог влади з молоддю швидше нагадував розмову глухого з німим.

Необхідно відзначити ту важливу роль, яку виконує молодь у процесах економічного, соціально-політичного та духовно-культурного розвитку будь-якої держави і суспільства. Будучи наступниками державних традицій, норм культури і моралі при сприятливих умовах молодь може бути однією з найбільш активних соціальних груп і стояти в авангарді внутрішньої державної політики. Молодь виконує функції громадського контролю над діями органів влади. Не дарма багато політичних партій створюють молодіжні організації в яких вихованню та становленню молодих партійних кадрів, як майбутнім наступникам приділяється досить багато уваги [1].

На сучасному етапі державного розвитку, молодь стала "заручником" несприятливого сполучення декількох ключових факторів, які роблять неможливим перехід від дискусій до практичного вирішення проблем. По-перше, це економічна ситуація в Україні. По-друге, перманентна соціально-політична криза. І, по-третє, духовно-культурна криза, неможливість однозначної історичної і власної самоідентифікації. Відповідно і основні проблеми молоді можна класифікувати на 3 групи: матеріальні, соціальні та культурні.

До першочергових матеріальних проблем можна віднести наступні: безробіття, відсутність гарантованого робочого місця, низький рівень життя, фінансова залежність від батьків, житлова проблема. В Україні з 2000 року існують довгострокові державні кредити на освіту, якими теоретично може скористатися кожен абітурієнт. Однак проблема полягає в тому, що ці кредити виділяються Міністерству освіти і науки, яке на свій розсуд надає його різним вищим навчальним закладам. Тому навіть про існування, не кажучи вже про можливість отримати такий кредит, знають далеко не всі.

Після закінчення навчання і отримання диплома виникає проблема працевлаштування за отриманою спеціальністю. В останні роки, державне замовлення стрімко скорочується і як наслідок перше робоче місце випускники змушені шукати самостійно. Багато цілком справедливо роблять це ще на старших курсах навчання. В умовах, коли на одне робоче місце претендують 20 і більше осіб, шанс знайти роботу є у спеціаліста з мінімальним досвідом роботи, ніж у вчорашнього студента.

До другої групи молодіжної проблематики відносяться проблеми соціального характеру: втрата впевненості в завтрашньому дні, соціальної та життєвої перспективи, неможливість самореалізації, соціальна відстороненість. Нестабільна соціально-політична ситуація в державі, як наслідок призводить до зростання негативних тенденцій і песимістичних настроїв у суспільстві. Не є винятком і молодь, яка навіть в таких умовах залишається однією з найбільш активних соціальних груп. Однак і тут відчувається загальна поляризація молодіжних ідей, історії та культури.

На жаль, в Україні активні і свідомі групи молоді не завжди можуть реалізувати свою соціальну активність або проявити громадянську позицію. Комерціалізація суспільних відносин, роботи громадських організацій і загальне розчарування в політичних партіях дедалі частіше призводить до того, що активна участь у суспільному житті зводиться до фінансової винагороди або матеріальної вигоди, ніж до спроби власної самореалізації. Загальна соціальна апатія поступово вселяє невпевненість у власних силах, організовуючи молодих людей у різні форми соціального протесту і донесення своєї думки (напр., молодіжні субкультури) [2].

Культурні проблеми молоді проявляються, в першу чергу, в загальній низькій культурі поведінки, ігноруванням загальноприйнятих норм моралі та цінностей суспільства. Лібералізація

українського суспільства, яка почалася в 90-х, значно відрізнялася від ліберальних цінностей та ідеалів західного світу. В Україні вони виявилися значно перекрученими і дуже далекими від істини. У першу чергу, через кардинальні відмінності у світогляді, культурі і ментальності. По-друге, через відсутність адекватної альтернативної системи суспільних цінностей і активної пропаганди західного способу життя молоді. Як наслідок крайній індивідуалізм став набувати негативні риси егоїзму для задоволення особистих потреб. Такі поняття як "патріотизм", "солідарність", "взаємодопомога" втратили своє справжнє значення. Матеріальне та фінансове благополуччя стало чи не основним критерієм виміру якостей людини замість духовних і моральних.

Лібералізм пропагує не лише право користуватися різними благами і свободами, а й нести відповідальність за це, не завдаючи шкоди іншим людям і не порушуючи їх права. Лібералізація в пострадянському варіанті перетворилася на вседозволеність у діях та безкарності в наслідках. Звеличення культу сили, фінансового положення, атрибутів влади і лідерства призвело до загального занепаду моральності і культури. Споживча психологія, яка почала активно розповсюджуватися більше 10 років тому, затвердила матеріальне збагачення одним з основних сенсів в житті людини. Як наслідок, споживче ставлення молодих людей до інших індивідів, природи і навколишньому світу, з яких можна щось "взяти", а знання, самодисципліна, самовдосконалення і духовний розвиток стали другорядними цінностями.

Неоднозначне формулювання патріотичних цінностей та політизація питання патріотизму значно сприяли поширенню антагоністичних налаштувань в молодіжному середовищі, що значною мірою сприяло появі різних націонал-патріотичних організацій, які останнім часом набувають крайні форми (нацизму, расизм).

Через відсутність чіткої системи духовних ідеалів, цінностей та орієнтирів, кардинального розшарування суспільства, широке поширення набувають різні соціальні відхилення: наркоманія, алкоголізм, проституція, підліткова злочинність. З допомогою громадських організацій та фондів, які проводять інформаційні та соціальні кампанії по боротьбі з тютюновою, алкогольною та наркотичною залежністю серед молоді можна говорити про позитивні тенденції в цьому напрямку [3].

Однак чи все так добре в плані практичних результатів? Заборона продажу тютюну та алкоголю особам, які не досягли

18 років, в Україні майже не діє. Аналогічна ситуація із забороною куріння в освітніх закладах та громадських місцях. Для істотних успіхів у боротьбі з різними залежностями, не вистачає одного – реальної альтернативи. У групі ризику наркоманії та алкоголізму в першу чергу перебувають діти з неблагополучних сімей. І якщо раніше існувала ціла система дитячих та юнацьких клубів і спортивних секцій, то зараз таку молодь виховує вулиця.

За даними опитування проведеним Українським інститутом соціальних досліджень ім. О. Яременка, за підтримки Дитячого фонду ООН в 15 років 63 % дітей в Україні мають досвід куріння; 91 % – вживали алкоголь, а 14 % – пробували легкі наркотики. Крім цього, за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, Україна посідає друге місце в світі за кількістю курців підлітків. Поширення реклами тютюну і алкоголю, широка доступність їх споживачам, спокуса для молодих людей "весело" провести час сприяють поширенню підліткового пивного алкоголізму і нікотинової залежності [4].

Широка пропаганда здорового способу життя повинна бути прерогативою державної молодіжної політики. Для досягнення позитивних результатів необхідне об'єднання зусиль Кабінету Міністрів (фінансування), громадських організацій (інформаційні та соціальні кампанії) Міністерства освіти і науки, молоді та спорту (мотивація), а також Міністерства охорони здоров'я (профілактика) і ЗМІ (широка пропаганда здорового способу життя). Збільшення акцизних зборів на тютюн і алкогольну продукцію – це лише матеріальна сторона питання, потрібна ще й ідеологічна.

Будівництво спортивних дитячих майданчиків може допомогти забрати багатьох дітей з вулиці, прищепити їм повагу до фізкультури та здорового способу життя. Необхідно руйнувати сформований стереотип про неподільності алкоголю і спорту. Новини спорту йдуть разом з рекламою алкоголю. Пиво – спонсор футболу, а горілка – боксу. За допомогою реклами, алкоголю створюють ненав'язливий привабливий імідж: розкоші, багатства, успіху, цілеспрямованості. ЗМІ тільки підтримують таку рекламу, заробляючи мільйони на здоров'ї своїх читачів і телеглядачів. За допомогою реклами, антиподи і абсолютно різні способи життя, як алкоголь і спорт, стали ще й нероздільними атрибутами в масовій свідомості. Звичайно, вибір: вести здоровий спосіб життя чи ні, це свідомий, особистий вибір кожної дорослої людини. Однак підлітки ще не можуть самостійно і свідомо зробити такий

вибір. У результаті, крім швидкоплинного задоволення дістається гірка правда у вигляді незворотних наслідків.

Таким чином, державна молодіжна політика в Україні потребує негайного реформування і стратегічного переосмислення.

Ключовими пріоритетами повинні стати:

- створення якісно нової системи і підходів в освіті з урахуванням світових тенденцій розвитку та ситуації на вітчизняному ринку праці, де на сьогоднішній день непотрібними залишаються мільйони молодих фахівців;

- забезпечення випускників першим робочим місцем за спеціальністю;

- продовження фінансування молодіжних програм житлового кредитування;

- подолання соціального відчуження молоді, залучення до соціально-економічних та політичних процесів в державі і суспільстві шляхом участі в органах місцевого самоврядування та самоорганізації;

- активна пропаганда і популяризація здорового способу життя, домінування духовних цінностей над споживчою і матеріальною культурою;

- можливість реалізації та задоволення своїх економічних, соціальних і культурних інтересів і потреб.

Тому значним консолідуючим фактором у реалізації вищезазначених ініціатив може стати об'єднання зусиль численних молодіжних організацій, об'єднань і рухів, а прагматична молодіжна політика держави дозволить ефективно виконати взяті на себе зобов'язання, допоможе побороти соціальну апатію, надасть можливість молоді відчутти себе потрібною в державі і необхідною суспільству.

Література:

1. Социология молодежи / Отв. ред. проф. В. Т. Лисовский СПб.: СПбГУ, 1996.
2. Абетка української політики: Довідник / Авт.-упорядник М. Томенко (кер. кол.), Л. Бодешко, В. Гребельник та ін. – К.: Смолоскип, 2002. – Вип. 5. – 368 с.
3. Соколов В. Н., Старинец А. Г. Власть и общество. – Одесса: Маяк, 2003. – 180 с.
4. www.ua.urzona.com